

В отговор на нарастващата потребност за по-задълбочено познаване на динамиката на социалните процеси и на социалните ценности в „разширяваща се Европа”, през 2001 г. се постави началото на Европейското социално изследване (European Social Survey – ESS). ESS е дългосрочен, мащабен научно-изследователски проект, по който работят международно признати екипи под общото ръководство на проф. Роджър Джоуел (prof. Roger Jowell) от City University в Лондон. Този високо ценен в Европа проект е замислен и се осъществява на базата на доказаните постижения от други три сходни мащабни международни проекти - General Social Survey (GSS), International Social Survey Programme (ISSP) и World Value Survey.

Проектът дава отлична възможност да се следят и анализират в национален и международен сравнителен план промените в социалните и ценностните структури на гражданите от страните-членки и кандидат-членки на Европейския съюз (ЕС). Това се постига чрез периодичното (на всеки две години) провеждане на национални, репрезентативни за всяка отделна страна емпирични изследвания, по обща методика и с единен инструментариум. Резултатите и анализите са надеждна база за научно-обосновани социални и институционални оценки, за разработване и усъвършенстване на национални и европейски социални политики.

До момента в осъществяването на ESS участват 26 страни: Австрия, Белгия, Великобритания, Германия, Гърция, Дания, Естония, Израел, Ирландия, Исландия, Испания, Италия, Люксембург, Норвегия, Полша, Португалия, Словакия, Словения, Украйна, Унгария, Финландия, Франция, Холандия, Чешката република, Швейцария, Швеция.

Първите две издания на ESS се осъществиха през 2002 и 2004 г. ESS се утвърждава все по-убедително и категорично като един от основните източници на надеждна и сравнима социална информация за обединена Европа, съществено допълвайки и надграждайки се по значимост спрямо *статистическата* и *политологическата* информация, набира на линия на ЕВРОСТАТ и ЕВРОБАРОМЕТЪР. Само за 18 месеца след публичното оповестяване на първите емпирични резултати, в Интернет страницата на ESS са регистрирани повече от 5000 ползватели от целия свят. Това се дължи най-вече на проблемната ориентация на ESS към най-актуалните социални явления и процеси, които съпътстват разширяването на европейските структури, както и на изключително стриктното прилагане на най-модерните академични методи и стандарти за набиране, обработка и анализиране на емпиричната информация от всички национални екипи. В обобщен вид – ESS осигурява актуална, достоверна и представителна социална информация, която позволява изготвянето на национални, регионални и общоевропейски дълбочинни анализи и сравнения както във времето, така и между отделните държави.

Международно разработеният и задължителен за всички страни научно-изследователски инструментариум на ESS обхваща следните важни тематични области: медии и социално доверие; политика; благосъстояние, социално изключване, религия, национална и етническа идентичност; имиграция; политическо доверие и гражданско участие; джендър и състав на домакинствата; ценности. Те са операционализирани в над 100 емпирични индикатора, които заедно с изключително богатия социално-демографски блок, позволяват изготвянето на множество и многоаспектни анализи и в национален, и в крос-национален план. Освен този централен (core) модул, при всяко издание се включват и няколко допълнителни (rotating) тематични модула, актуални за съответния конкретен период. Така, за първото издание на ESS (Round 1 – 2002) са разработени допълнителни индикатори за изследване на гражданското общество и демокрацията, както и на имиграцията. Във второто (Round 2 – 2004) са включени допълнително 60 променливи за наблюдение на семейството, труда и

благосъстоянието, 30 за изследване мненията за здравеопазването и още 30 – за икономическия морал и отношението към пазарната икономика. Общото е, че тематичните кръгове са предмет на засилващ се интерес не само от страна на съответните научни специалисти, но и на ключови за успешното разширяване на европейските структури организации и институции, като Европейската комисия, Съвета на Европа, Световната банка, Международната организация на труда, ООН и др. под. В момента се работи над допълнителните модули за третото предстоящо изследване (Round 3 – 2006).

Международната координация на ESS и архивирането на данните от всички национални изследвания се финансира от Европейската комисия и от Европейската научна фондация. Изследванията в отделните страни се финансират от националните научни фондове или от сходни правителствени източници. За да бъдат включени в ESS, страните трябва да осигурят необходимите средства за своите национални изследвания.